

České školství potřebuje změnu. Bez vzdělaných lidí je ohrožena schopnost země prosperovat

2.9.2023 - | Hospodářská komora ČR

Úroveň českého školství se propadá pod evropský průměr.

Situace je vážná ve všech úrovních vzdělávací soustavy, vyplývá z analýzy Hospodářské komory. Problémem je dostupnost kvalitního předškolního vzdělání. Vedle toho roste počet dětí s odkladem nástupu do prvního ročníku základní školy, takových dětí je už více než pětina. A zatímco v Evropě počty žáků, kteří nedokončí střední školu, klesá, v Česku jich přibývá. Země za Evropou zaostává i ve vysokoškolském vzdělávání. Počty vysokoškoláků jsou tak nízké, že z 27 zemí Evropské unie České republice přísluší až 23. příčka.

*„Bez vzdělaných lidí je ohrožena schopnost země prosperovat. Pokud nedojde k nápravě, **problémy ve vzdělávání budou výrazně limitovat budoucí růst ekonomiky**. Pro nastartování růstu přidané hodnoty, který naši zemi vyvede z pasti středních příjmů, bude potřeba, aby stát spolu se soukromým sektorem začal strategicky investovat do energetické, dopravní a datové infrastruktury a také do vzdělávání a pracovního trhu. **Změnit se bude muset struktura škol, délka vzdělávání, zvýšit se bude muset kvalita studia,**“* je přesvědčen prezident Hospodářské komory Zdeněk Zajíček.

Analýza mapuje vybrané problémy ve všech stupních školského systému. Vyplývá z ní, že **předškolní vzdělávání patří k nejméně dostupným v celé EU**. Zejména u dětí mladších tří let má Česká republika s 9 % jedno z nejnižších umístění v rámci EU, průměr EU přitom činí skoro 35 % (EK: Education and Training Monitor 2022, europa.eu).

Dlouhodobě narůstá také počet dětí s odkladem povinné školní docházky. Odklad má už více než pětina předškoláků starších šesti let. Základní školu ve srovnání s evropskými státy pak opouští v enormně pozdních 16 letech.

Rostou i počty mladých lidí, kteří nedokončí střední školu. Ve většině zemí dochází ke zlepšování situace, **Česká republika naopak patří k několika málo zemím, kde se situace zhoršuje.** V roce 2008 byla podle podílu mladých se středoškolským vzděláním na třetím místě v celé EU, v roce 2014 klesla na šesté místo a v roce 2021 dokonce na jedenácté místo mezi 27 zeměmi EU.

*„Předčasné odchody žáků ze středních škol se stávají významnou překážkou jejich pracovního uplatnění. Většina žáků, kteří předčasně ukončí vzdělávání, **skončí jako uchazeči o zaměstnání na úřadech práce a jsou ohroženi dlouhodobou a opakovanou nezaměstnaností,**“* přibližuje dopady tohoto trendu expertka Hospodářské komory na vzdělávání Helena Úlovcová.

Ani v oblasti vysokoškolského vzdělání si Česko nevede příliš dobře. Co do počtu lidí s vysokoškolským vzděláním patří k nejhorším v Evropské unii. Vysokoškolské vzdělání má jen třetina mladých ve věku 25 až 34 let (34,5 %, Eurostat 2022) zatímco průměr Evropské unie je 42 %. Přestože za posledních 19 let podíl studentů vysokých škol narostl, **Česká republika se v počtu mladých lidí s vysokoškolským vzděláním umístila až na 23. příčku z 27 států EU.**

Velký pokles za posledních 20 let zaznamenaly technické obory ze sektoru stavebnictví a průmyslové

výroby. Naproti tomu se za stejné období zvýšil počet absolventů informačních a komunikačních technologií. **Absolventi z České republiky i přesto hodnotí svou vlastní úroveň dovedností v oblasti ICT nejnižše ze všech zemí** (Evropská komise, 2020).

Podle žebříčku Round University Rankings, který hodnotí univerzity na základě kvality výuky, výzkumu a dalších aspektů, **se do top 200 nedostala žádná z českých univerzit**. Na nejlepší skóre dosáhla Univerzita Karlova, přísluší jí ale až 281. příčka na světě. Druhá nejlepší česká univerzita je až na 501. místě a je jí Vysoká škola chemicko-technologická. *„Měli bychom mít ambici, aby do deseti let byla alespoň jedna vysoká škola zařazena mezi stovku nejlepších škol na světě. Stát bychom se měli také zajímavou destinací pro studium zahraničních studentů z východu. Nezapomeňme, že pro země na východ od nás jsme my západem,“* uvedl Zdeněk Zajíček.

Česko vykazuje i nízký zájem lidí udržet si nebo zvýšit svou kvalifikaci v dospělosti.

Problém se týká většiny zaměstnanců, a to bez ohledu na věk. Velmi nízkou účast dospělých v programech vzdělávání a odborné přípravy potvrzují mezinárodní statistiky. **Podle Eurostatu se v tuzemsku před pandemií dále vzdělávalo jen 8,1 % dospělých mezi 25 a 64 lety.** Ve skandinávských státech se celoživotně vzdělává až třetina zaměstnanců.

Zkušenosti rozvinutých ekonomik na západě a severu Evropy přitom ukazují, že s klasickým školním vzděláváním si nelze vystačit v téměř žádném oboru po celý život. **Pokud Česká republika má být vyspělou ekonomikou s přidanou hodnotou ve výrobě, bude muset zlepšit podmínky pro celoživotní učení, které je dnes standardem, upozorňují analytici Hospodářské komory.**

Podle Hospodářské komory výsledkem reformních kroků ve vzdělávání by mělo být i snížení regionálních rozdílů. *„Nerovnosti šancí a v přístupu ke kvalitnímu vzdělání jsou největším problémem českého vzdělávání. Zásadním strategickým cílem je tyto nerovnosti snížit a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů,“* vysvětluje Helena Úlovcová, která odkazuje i na to, že **výsledky ve vzdělávání v České republice silně záleží na sociálně-ekonomickém statusu rodiny.** Česká republika totiž patří mezi sedm zemí OECD, kde je tato závislost největší. Navíc se v posledních deseti letech zvyšuje.

https://www.komora.cz/press_release/analyza-ceske-skolstvi-potrebuje-zmenu-bez-vzdelanych-lidi-je-ohrozena-schopnost-zeme-prosperovat